

Dissenser i voldgiftssager - hvorfor, hvornår og hvordan?

*Indlæg i Voldgiftsforeningen
21. marts 2014*

Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen
mads.bryde.andersen@jur.ku.dk

Oversigt

- **Kontroversielt** emne (begrundelsespraksis)
- Ikke kun relevant i voldgiftsretter og domstole, men også i kollegiale **forvaltningsorganer** – rådgivende eller kompetente
- **Delikat** samspil mellem den hemmelige votering og den meddelte afgørelse
- Forskellige **kulturer** ved forskellige *domstole* (konkret retfærdighed eller principiel retsskabelse)
- Og hos forskellige *dommere* (fagdommere, advokater, universitetslærere)
- **Historisk** udvikling fra lukkethed til åbenhed

Tidligere forskning ...

- *Peter Blume* i U 1980B, 211 ff (1975-80)
- *Eigil Lego Andersen* i Hyldestskrift til Jørgen Nørgaard (2003), s. 13 ff. (1992-2001):
”Nogle dommere dissenterer væsentligt oftere end andre” (Riis ctr. Zahle)
- *Dag Victor* i festskrift til Torgny Håstad, s. 272 ff.
- *Henrik Zahle*: Omsorg for retfærdighed – essays om retlig praksis (2003), s. 54 ff.

Henrik Zahle s.st. s. 54:

Det er ikke altid, at uenighed i et dommerkollegium finder udtryk i en dissens, og den barriere, der er mod at udtrykke sig i dissens, kan variere fra domstol til domstol, fra dommer til dommer, fra sag til sag. Ofte samles man trods uenighed, hvis det punkt, uenigheden angår, er uden stor betydning – for parterne og for dommens virkning i fremtiden. Mange i domme skrives jo til at være begrænset til den konkrete sag, i og det spiller da ikke nogen stor rolle om den, der egentlig ønskede et andet resultat, dissentierer. Tværtom kan flertallet måske afstå fra at udtrykke sig principielt og på den måde få alle med i et fælles resultat for det konkrete tilfælde. En principiel uenighed gemmes bort, og i stedet gives en konkret dom, hvor det ikke er umagen værd at dissentiere. Selv hvor der er uenighed på det mere almene eller principielle plan – hvor dommerne ville give en indbyrdes uforenelig beskrivelse af den almindelige retstilstand på området – er det ikke sikkert, at denne forskellighed viser sig i en splittet dom. Forskellighederne kan vurderes som utilstrækkelige i betydning, eller retsområdet er af underordnet betydning.

Nogle historiske pejlemærker

- Lov af 8. marts 1856
- Steincke i FT 1930-31 sp. 848: "Højesterets mørkekammer"
- Lov nr. 112 af 7. april 1936: Pligt til at oplyse "om de forskellige meninger ... såvel vedr. resultat som vedr. begrundelse med oplysning om stemmetal men uden angivelse af dommernes navne"
- Retsplejelovens § 218, stk. 3, indført ved lov nr. 125 af 10. maj 1958 på grundlag af betænkning 164/1956, bl.a. om offentlig votering i Højesteret

I.a. Hvorfor?

- **Kvalitetssikring**, sml. udførlig begrundelse
 - Jo mere udførlig, desto større risiko for dissens
 - Tvinge dommeren til at tage et personligt ansvar
- **Kommunikation**
 - Understøtter parternes forståelse af domskonklusionen
 - Krav på at vide tvivlsomme punkter (hvis den peger fremad)
 - Risiko for utålelige kompromisser ("gennemsnitshøjden for værnepligtige")
 - Advarsel om kritisabel sagsbehandling
- **Retskildehensynet**
 - Offentligheden (bliver afgørelsen retsskabende? Måske)
 - Retsvidenskaben (Sjur Brækhus: *Voldgiftspraksis som rettskilde*, i: Festskrift til Anders Bratholm 70 år s. 447 (1990)).
- **Voldgiftsdommerens professionelle anseelse**
 - Negativt: Afstandtagen fra dubiøs proces eller retsanvendelse
 - Positivt: Fremhævelse af færdigheder (...)

II.b. Hvorfor ikke?

- Når dissensen er til skade for den udpegende part?
- Når parten "ikke har brug for" en mellemregning
- Når voteringens hemmelighed trues?
- Når en dissens kan true gennemtvangelsen (og man ikke ønsker det)
- Særligt om dissenser mod den parter, der har udpeget en partsudpeget dommer

II.a. Hvornår

- Tvisten
 - Stor, lille
 - Principiel, situationsfikseret
- Uenigheden i dommerpanelet
 - Principiel og afgørende
 - Formel og petitesseagtig
- Afgørelsen
 - Den endelige kendelse
 - Proceskendelser
- Situationen
 - Når afgørelsen er vanskelig/tvivlsom
 - Når man finder, at flertallet *notorisk* er på vildspor
- Voteringsituationen
 - Undervejs i forløbet?
 - Særligt om tilfælde, hvor formanden melder "sit" resultat ud præmaturt

II.b. Hvornår ikke ..?

- Praksis i international voldgift (generelt) – hvor mere udbredt at anfægte
- Dissenser på begrundelsen, når tvisten ikke peger frem

Det psykologiske spil

- "Voteringsatmosfæren"

Henrik Zahle a.st., s. (gengivende en landsdommer i et flertal uden ham): *"Har du det ikke som mig – der er dissenser, du forstår, og dissener, du ikke forstår"*

- Markeringer vs. spørgsmål
- Pointer vs. formuleringer
- At lytte til – og forstå – den anden side

III. Hvordan?

a. Voteringsforløbet

- Samarbejdet i voldgiftsretten
- Voteringsmødet – hvem melder ud
- Den skriftlige votering

b. Formuleringen

- Marker altid de punkter, hvor der er enighed
- Derpå fokus på *grundlaget* for uenigheden
- Efterfulgt af årsagen til valget af X vs. Y.

c. "Formatet"

- Skal mindretallet "skrive imod" flertallet?
- Som del af kendelsen
- "... by a majority decision"
- Bilagt kendelsen som særskilt votum

Andre spørgsmål

- Hvad kan man gøre før udpegningen?
- Hvad kan man gøre efter kendelsen?